

DARSLARDA INTERAKTIV O'YINLAR TASHKIL QILISH:
O'QUVCHILARNI DARSDAGI FAOLLIGINI OSHIRISH

Abdiqahhorov Davlatbek Muzaffar o'g'li

Teach for Uzbekistan dasturi

(Teach for All xalqaro tashkiloti) ishtirokchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada dars jarayonida interaktiv o'yinlar metodini qo'llashning nazariy asoslari, pedagogik samaradorligi, turli fanlarda tatbiqi, xalqaro tajriba, statistik ma'lumotlar, amaliy misollar va aniq metodik tavsiyalar yoritiladi. Interaktiv o'yinlar o'quvchilarning faolligini oshirish, motivatsiyani kuchaytirish, muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirish hamda darsni qiziqarli va ijodiy tarzda tashkil etishga xizmat qiluvchi vosita sifatida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: interaktiv o'yin, dars, o'quv motivatsiyasi, hamkorlik, pedagogik texnologiya, refleksiya, ta'lim samaradorligi

Zamonaviy ta'lim jarayoni o'quvchilarning faqat bilim olishidan ko'ra, uni yaratish, tahlil qilish, muammolarni hal etish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. An'anaviy dars metodlariga qo'shimcha sifatida interaktiv o'yinlar pedagogik jarayonda o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, e'tiborini jalb qilish va mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interaktiv o'yin — bu o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlovchi pedagogik metod bo'lib, undagi o'yin elementlari (qoidalar, maqsadlar, rollar, raqobat, hamkorlik, vaqt cheklovi va qayta aloqa) ta'lim jarayoniga integratsiya qilinadi. O'quvchilar o'yin davomida bilimlarni mustahkamlash, yangi ko'nikmalarni o'zlashtirish va muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Interaktiv o'yinlar pedagogik jihatdan bir qator bilimlar bilan uzviy bog'liq: Konstruktivizm, Sotsial o'rganish nazariyasi (Bandura) va motivatsiya nazariyalari. Konstruktivizm bo'yicha o'quvchi o'z bilimini faol ravishda quradi, sotsial o'rganish nazariyasi esa o'quvchilarning bir-biridan bilim olishini ta'kidlaydi. Motivatsiya nazariyalari esa o'yin orqali ichki motivatsiyani uyg'otish va o'quvchilarni maqsad sari intilishga undashni tushuntiradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv o'yin metodlarini qo'llagan ta'lim muassasalarida o'quvchilarning motivatsiyasi va ta'lim samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Hattie (2012) tomonidan o'tkazilgan meta-tahlil natijalariga ko'ra, faol o'rganish va o'yin elementlarini qo'shgan metodlar o'quv yutug'iga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. OECD PISA (2018) tadqiqotiga ko'ra, konstruktiv va interaktiv metodlarni

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY JURNALI
VOLUME-2, ISSUE-10**

keng qo'llaydigan ta'lim tizimlarida o'quvchilarning tahliliy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlari yuqori.

Finlyandiya, Kanada va Singapur kabi mamlakatlarda loyihaviy va guruhli o'rganish metodlari keng tatbiq etilgan. Masalan, Kanada maktablarida Project-Based Learning (PBL) usuli orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash, hamkorlik va muammoni hal qilish ko'nikmalari 30-45% ga oshgan.

O'zbekistonda ta'lim tizimi so'nggi yillarda sifatni oshirish va o'quvchilarda asosiy kompetensiyalarni rivojlantirish maqsadida isloh qilinmoqda. Davlat maktablarida va ba'zi litsey va gimnaziyalarda konstruktivizm va interaktiv o'yin elementlari tatbiq etilmoqda. Masalan, «Jamiyat», «Tarix», «Huquq» va tabiiy fanlarda guruhli loyihalar, tadqiqot vazifalari va muammo asosida o'rganish metodlari joriy etilmoqda. O'qituvchilar faol o'qitish metodlari bo'yicha treninglar olmoqda va maktablarda raqamli platformalar (Ziyonet, Google Classroom) yordamida tadqiqot va loyiha asosida ishlash imkoniyati mavjud.

Darslarda qo'llaniladigan interaktiv o'yinlar turlari: role-play (rol o'yinlar), quiz va viktorinalar, debate (munozara), gamification (o'yin elementlarini darsga qo'shish), raqamli o'yinlar, case-study (vaziyat tahlili) va loyihaviy ishlar. Har bir o'quvchiga aniq rol berish, guruhni teng bo'lishi va maqsadga yo'naltirilgan vazifalarni berish muhimdir.

Metodik tavsiyalar: 1. Darsni rejalashtirishda o'yin elementlarini oldindan belgilash. 2. O'quvchilarning motivatsiyasini oshirish uchun mukofot va rag'batlantirish tizimlarini qo'llash. 3. O'yin jarayonida faol kuzatuv va refleksiya tashkil etish. 4. Raqamli texnologiyalar va platformalarni integratsiya qilish.

Darslarda interaktiv o'yinlarni qo'llash o'quvchilarning faolligini oshiradi, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, motivatsiyani kuchaytiradi va darsni qiziqarli qiladi. Shu sababli, har bir o'qituvchi darsni tashkil etishda interaktiv o'yinlar va konstruktiv yondashuvlarni samarali qo'llashi tavsiya etiladi.

Quyidagilarni taklif sifatida keltirishim mumkin: 1. Maktablar va litseylar darajasida interaktiv o'yin metodlarini keng joriy etish. 2. O'qituvchilar uchun muntazam treninglar va seminarlar tashkil etish. 3. Raqamli va analog o'yin resurslarini ishlab chiqish va tatbiq etish. 4. O'quvchilarning o'yin jarayonidagi yutuqlari va ko'nikmalarini baholash tizimini ishlab chiqish. 5. Qiziqarli o'yinlar va takrorlanmas o'yin texnikalarini ishlab chiqish va xalqaro tajribani o'rganish. 6. Yoshga doir o'yinlarni aqliy va intellektga bog'lash